

GARAI RENÁTA – SÁRIK ESZTER*

A fiatalkorú terheltek beismerése esetére tett ügyészségi joghátrány-kiszabási indítványok gyakorlata

Absztrakt

Kutatásunk során az új büntetőeljárási törvény által életre hívott ún. „mértékes indítványok” tartalmát vizsgáltuk a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekményekre nézve. A leggyakrabban előforduló bűncselekményeket (pl. lopás, garázdaság) kizárva 313 büntetőeljárás és 492 terhelte érdemi adatait mutatjuk be a kiemelt bűncselekmények körében (rablás, testi sértés, hivatalos és közfeladatot ellátó személy elleni erőszak, gyermekpornográfia, szexuális erőszak, kifosztás, zsarolás, emberölés).

Kulcsszavak: fiatalkorú, büntetőeljárás, beismerő vallomás, ügyészi mérlegelés, joghátrány mértéke

Abstract

The practice of prosecutorial motions for imposition of legal sanctions in cases of confessions by juvenile defendants

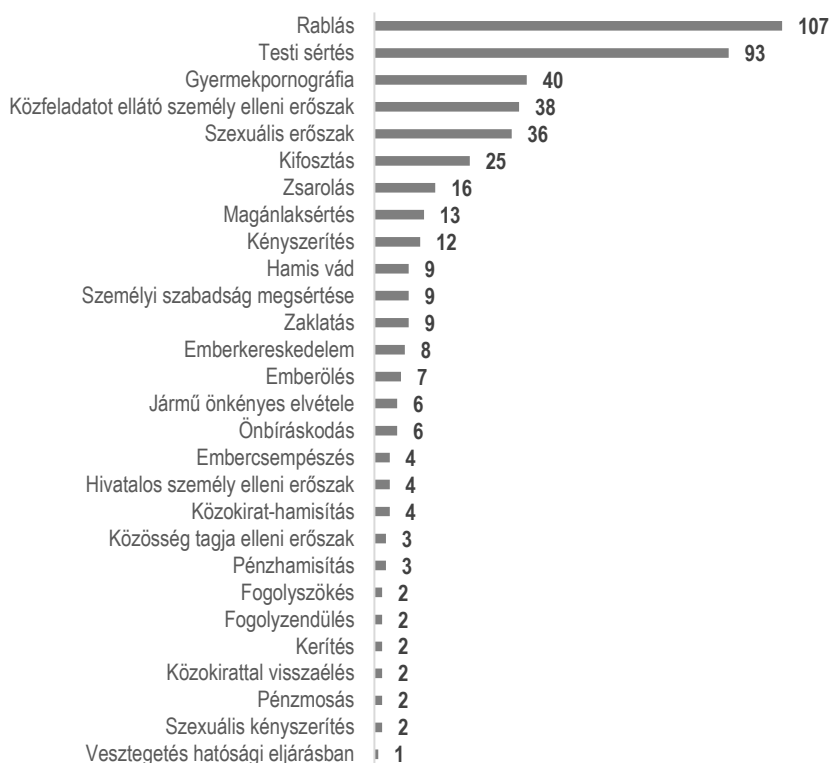
In the framework of our research, we examined the content of the so-called “moderate motions” introduced by the new Criminal Procedure Act with regard to crimes committed by juveniles. Excluding the most frequently occurring crimes (e.g. theft, hooliganism), we present the substantive data of 313 criminal proceedings and 492 defendants in the context of serious crimes (robbery, assault, violence against a person performing official and public duties, child pornography, sexual violence, looting, extortion, homicide).

Keywords: juveniles, criminal procedure, confession, prosecutors’ discretion, criminal sanctions

* Dr. Garai Renáta PhD, LL.M, tudományos munkatárs, OKRI. ORCID: 0009-0009-7211-5919; Dr. Sáriker Eszter PhD, tudományos főmunkatárs, OKRI. ORCID: 0000-0003-0729-7719.

A kutatás módszertana

A Legfőbb Ügyészség kezdeményezése alapján került az OKRI 2025. évi munkatervébe *A fiatalok terheltek beismerése esetére tett ügyészségi joghátrány-kiszabási indítványok [Be. 422. § (3) bekezdés] gyakorlata* című kutatás, melynek témája sok tekintetben egybecseng az előző években megfogalmazódott hasonló tárgyú jogterületeken zajlott vizsgálatokkal. Az Országos Kriminológiai Intézet évtizedek óta kiemelt figyelmet fordít a fiatalok terheltekre, jelen elemzésben azonban főként az eljárásjogi kérdésekre koncentráltunk, nem feledve az elmúlt évek kriminológiai megállapításainak ellenőrzését sem.

1. számú ábra:

A mértékes indítvánnyal érintett fiatalok által elkövetett bűncselekmények és gyakoriságuk

Kutatásunk elsősorban az aktavizsgálat módszerén alapult, azonban a terheltek (n=867) és bűnügyi iratok (n=690) magas számára tekintettel nem vizsgáltuk a tömegesen előforduló garázdaság, lopás, csalás, rongálás, kábítószer birtoklása vagy új pszichoaktív anyaggal visszaélés stb. tárgyában indult eljárások iratait.

Sokkal inkább a súlyosabb, magasabb büntetési tétellel fenyegetett személy és vagyon elleni erőszakos vagy más szempontból kiemelt bűncselekményekre fókuszáltunk, mint az emberölés, rablás, kifosztás, zsarolás, testi sértés, szexuális erőszak, gyermekpornográfia vagy a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (1. számú ábra). Egy ügyben több vádlott és több bűncselekmény is szerepelhet, ezért elemzésünket minden esetben kiterjesztettük a vádiratban szereplő valamennyi bűncselekményre. A 357 bekért iratból végül 313 büntetőeljárás érdemi adatait tudtuk figyelembe venni, amelyekben a számos alkalommal felnőttel történő közös elkövetés mellett mindösszesen 492 fiatalok vádlott szerepelt. A vizsgált időszak: 2024. január 1. – 2024. december 31.

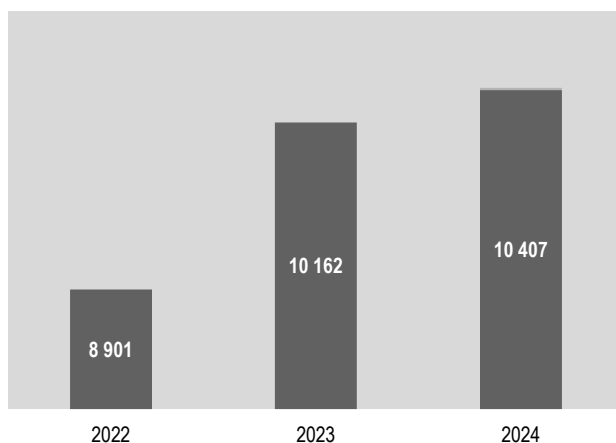
A „mértékes” indítvány

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) 422. § (3) bekezdése alapján az ügyész a vádiratban indítványt tehet a büntetés vagy intézkedés mértékére vagy tartamára is arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri. A 2018 júliusában hatályba lépett törvény egy addig ismeretlen, előzmény nélküli jogintézményt hívott életre, melynek alapján a vádhatóság nemcsak általánosságban, hanem számszerűségében megjelölve határozhatja meg a vádlotti szankció mértékét. Ez a jogintézmény alapvetően az eljárások gyorsítását és a bíróságok munkaterhének csökkentését szolgálja, hiszen olyan garanciával ösztönzi beismerésre a vádlottakat, hogy a bíróság az ügyész által indítványozott büntetésnél nem szabhat ki súlyosabbat. Fontos megjegyezni, hogy ez nem jelent egyezséget a vádlott és az ügyész között, sokkal inkább egy egyoldalú ügyészi indítványként értelmezhető.

„Az előkészítő ülésen az ügyész ismerteti a vádiratot és indítványt tehet arra, milyen és mekkora büntetést tart indokoltnak az ügyben, a vádlott pedig eldöntheti, hogy ennek ismeretében tesz-e beismerő vallomást és lemond-e a tárgyalásról. Ha igen (és a bíró ezt a beismerő vallomást elfogadja), további bizonyítás nem lesz az ügyben; a tanúkat, szakértőket nem hallgatja meg a bíróság, hanem az iratok és a vádlotti vallomás alapján már az előkészítő ülésen ítéletet hoz. A bíróság ilyenkor súlyosabb büntetést, mint amit az ügyész beismerés esetére indítványozott, nem szabhat ki. Sokszor ezt tévesen úgy értelmezik, hogy az ügyész és a vádlott megegyeztek egymással, de erről nincsen szó: az ügyész közli, hogy milyen szankciót tart elfogadhatónak, a vádlott pedig eldönti, hogy ez megfelel-e neki vagy sem. Alkudozás nem lehetséges.” (ÜGYÉSZSÉG, 2021)

Statisztikai adatok

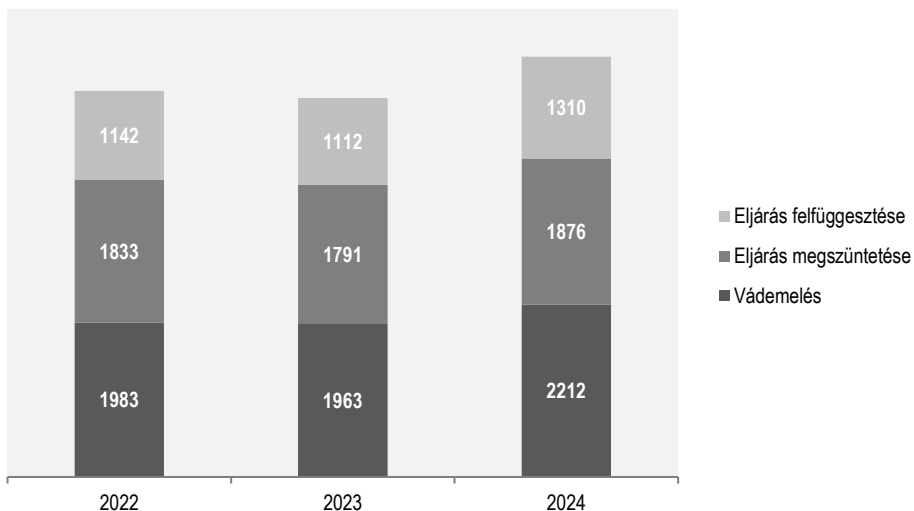
2024-ben az ügyészség 77 837 ügyet vizsgált meg a vádemelésre alkalmasság szempontjából, és ebből 3421 ügyben nyújtott be vádiratot az általános szabályok szerint, 1814 bíróság elé állítás történt, 33 008 ügyben büntetővégzés meghozatalára tett indítványt, míg 10 407 ügyben szerepelt mértékes indítvány; ami az előző évihez képest 2,4, az azt megelőző évhez képest pedig 17 százalékos emelkedést eredményezett (2. számú ábra). (ÜGYÉSZSÉG, 2025)

2. számú ábra: A mértékes indítványok számának alakulása 2022–2024

A fiatalkorúakat illetően 2024-ben az ügyészség 5398 ügyből 2212 esetben döntött vádemelésről, 1876 esetben az eljárás megszüntetéséről, 1310 alkalommal pedig az eljárás felfüggesztéséről (3. számú ábra). A vádemeléssel érintett ügyek száma 12,7 százalékkal, a személyek száma pedig 7,8 százalékkal emelkedett az előző évhez képest. (ÜGYÉSZSÉG, 2025: 54) Az ügyészségek 690 ügyben indítványozták konkrét mértékű vagy tartamú joghátrány kiszabását az előkészítő ülésen tett beismerés esetére. 2023. évben 537 ügyben került sor ilyen vádirat benyújtására, ami azt jelenti, hogy ezen vádak száma – az elmúlt évi 28,5 százalékos emelkedést követően – 2024. évben is számottevően (ugyancsak 28,5%-kal) nőtt, tovább bővítve annak a lehetőségét, hogy már az előkészítő ülésen üggyöntő határozat születessen (ÜGYÉSZSÉG, 2025: 54), a korábbi évek pozitív tendenciájának megfelelően (BARABÁS, 2007: 190). 2024-ben 2143 fiatalkorú ügye (a jogerős határozattal elbírált fiatalkorú vádlottak 91,8%-a) zárult le első fokon jogerőre emelkedett üggyöntő határozattal. Erre 15 (0,7%) vádlottal szemben bíróság elé állításban került sor, 1258 (58,7%) büntetővégzés született, tárgyaláson pedig 347 (16,2%) vádlottal szemben hoztak határozatot. A bíróság előkészítő

ülésen 622 (2023-ban 669, 2022-ben 495) fiatalok beismerő vallomását fogadta el, akik közül 584 (93,9%) vádlottal szemben hozott ügydöntő határozatot, ami 521 vádlott tekintetében már az előkészítő ülésen jogerőre emelkedett (ÜGYÉSZSÉG, 2025: 61), folytatva a több évtizedes pozitív gyakorlatot (BARABÁS, 2007: 224). A szakterületi ügyekben a váderedményesség – az előző évekkel azonosan – 99,6 százalék volt (ÜGYÉSZSÉG, 2025: 62).

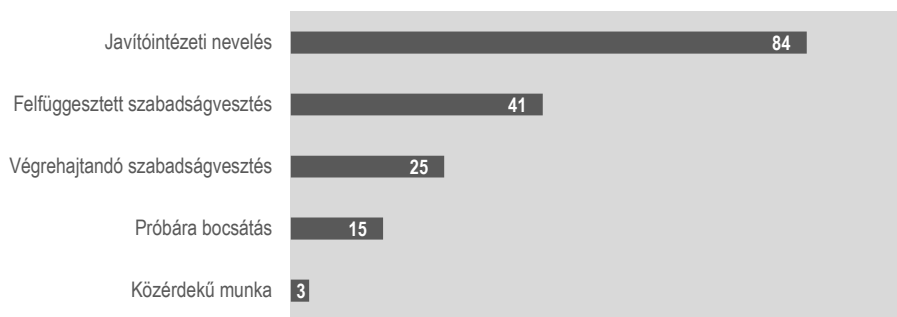
3. számú ábra: A fiatalok elleni büntetőeljárások alakulása 2022–2024

Az iratvizsgálatok eredményei: A mértékes indítványok tartalma az egyes bűncselekmények tükrében

Az országos joggyakorlatot leginkább úgy tudjuk megérteni és azokból következtetéseket levonni, ha a mértékes indítványokat bűncselekményenként külön-külön vizsgáljuk meg. A 313 általunk elemzett büntetőeljárásban 492 fiatalok vádlott szerepelt, vagyis az egy vagy több (néhol 5-6) bűncselekmény elkövetése számos alkalommal társtetteségben/csoportosan valósult meg. Kutatásunk elsősorban a mértékes indítványok jellemzőire koncentrált, viszont amennyiben a bírósági döntés is rendelkezésre állt, értékeltük a kettő közötti egyezőséget, hasonlóságot vagy a kisebb-nagyobb eltéréseket. Többször előfordult a minősítés bíróság általi helyesbítése, vagyonekhozás elrendelése vagy a sértett polgári jogi igényéről való rendelkezés, továbbá a törvényi előírásoknak megfelelően rögzítették a kötelező pártfogó felügyelet elrendelését, vagy – ahol szükséges volt – a letartóztatásban/bűnügyi felügyeletben töltött idő beszámítására

vagy a bűnügyi költség viselésére vonatkozó rendelkezést. A szabadságvesztés végrehajtási fokozata fő szabály szerint fiatalkorúak fogháza volt, viszont törvény erejénél fogva több esetben fiatalkorúak börtöne. Az alábbiakban a leggyakrabban előforduló bűncselekményeket mutatjuk be.

Rablás

4. számú ábra: Rablás esetén alkalmazott ügyész(ség)i joghatározatok (n=168)

A fiatalkorúak legtöbbször (107) az erőszakos vagyon elleni bűncselekmények körébe tartozó rablást követték el, amellyel összefüggésben 168 terheltre nézve elemeztük a mértékes indítvány tartalmát. Néhány kivételtől eltekintve az ügyész(ség)ek itt voltak a legszigorúbbak, de országos szinten ezen bűncselekményre nézve sem homogén a gyakorlat. Két ügyben előfordult, hogy a vádlott elmeállapota miatt mértékes indítvány nem volt tehető; az egyik esetben korábban tudott volt, hogy a terhelt enyhe fokú gyengeelméjűségben szenved. Három fiatalkorú szökéssel, elrejtőzéssel vagy külföldre utazással próbált kibújni a felelősségre vonás alól (elfogatóparancs kibocsátása vált szükségessé). A vádlottak mindössze 38 ügyben önálló tettesként, az összes többi esetben társtettesként vagy csoportosan (olykor 4–7 fő részvételével) valósították meg a rablást vagy annak minősített eseteit (felfegyverkezve, a bűncselekmény elhárítására idős koránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére stb.). A rablás mellett elkövetett más bűncselekmény(ek)re figyelemmel (főként garázdaság, rongálás, lopás, jármű önkényes elvétele, közfeladatot ellátó személy elleni erőszak) néhány ügyben halmazati büntetés kiszabására került sor. Az iratokból az is kitért, hogy olykor nem, vagy csak részben ismerik be a bűncselekmény elkövetését (néha még próbára bocsátás indítványozása mellett sem), illetve amikor csak tehetik, enyhítésért fellebbeznek, holott ezzel adott esetben éppen az ellenkezőjét érhetik el.

Országos viszonylatban kirajzolódott, hogy az ügyészek rablás esetén (n=168) pontosan 50 százalékos arányban, vagyis a terheltek felénél a javítóintézeti nevelést tartják elfogadható szankciónak, míg 24 százalékban a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére, 15 százalékban végrehajtandó szabadságvesztésre, 9 százalékban próbára bocsátásra és mindössze 2 százalékban közérdekű munka büntetés kiszabására tettek indítványt beismerés és a tárgyalásról lemondás esetére (4. számú ábra).

▪ *A legenyhébb mértékes indítványok*

A fiatalok számára is legkedvezőbb a próbára bocsátás alkalmazása, amelyet néhányuk esetében elegendőnek tartottak az ügyészek.

Elsőrendű vádlott 3 év javítóintézeti nevelés, másod- és harmadrendű vádlottakra nézve 1-1 év próbára bocsátás

Fk. I. Gyula, fk. B. János és fk. L. Pál megálltak Sz. Imréné háza előtt, aki kikibált, hogy menjenek onnan. Fk. I. Gyula eldöntötte, hogy bemegy az ingatlanba, ezért a ház falának támasztott seprűt felkapva annak nyelével bántalmazni kezdte az idős sértettet. Az ütlegetés során a partvis nyele eltörött, ezután ökölrel ütlegette a sértettet. Miután abbahagyta a bántalmazást, kutakodni kezdett és különböző értéktárgyakat tulajdonított el. A másik két fiú nem vett részt a bántalmazásban és az értéktárgyak eltulajdonításában, sőt többször kértek a társukat, hogy ne bántsa az idős asszonyt.¹

1 év próbára bocsátás

Fk. H. Csaba, fk. H. Ferenc, fk. B. István és fk. Sz. Dénes egy parkolóházban meglátták és bántalmazták F. Zoárd sértettet, akitől elvették értékeit.²

▪ *Maximális tartamú javítóintézeti nevelés*

A szabadságelvonással járó javítóintézeti nevelés esetén sem mindegy, hogy annak időtartamát 1–4 év között milyen mértékben határozzák meg. Vannak olyan helyzetek, amikor az elkövetett cselekmény jellegére, annak tárgyi súlyára és a terhelt személyére figyelemmel a maximumhoz közelítő vagy a maximális időtartamot tartják indokoltnak az ügyészek.

(4–4 év javítóintézeti nevelés

Két fiatalok rablásokat hajtott végre, hogy pénzhez jussanak. A Csinos Presszóból indultak, ahol átvették fekete ruhába, maszkot húztak és egy

¹ Miskolci Járási Ügyészség, 478/2023.

² Miskolci Járási Ügyészség, 726/2022.

8, illetve 16 cm pengenhosszúságú kést vettek magukhoz. Megbeszélték, hogy a sötétben védtelen járókelőktől szereznek pénzt. Első áldozatuk egy férfi volt, akit megfenyegetve egy mobiltelefont szereztek, de azt végül összetörték, mert a sértett a nyomukba eredt, és folyamatosan kérte vissza a készüléket. Ezt követően egy norvég sértettől vették el a mobiltelefonját, személyi igazolványát és bankkártyáját. A harmadik rablást két nő sérelmére szeretnék volna megvalósítani, de a sértettek a fenyegetéstől nem ijedtek meg, így nem vettek el tőlük semmit. A negyedik cselekmény megint sikertelen volt, mert megijedtek attól, hogy a sértett segítségért kiáltott, aki azonban 10-12 hét gyógytartamú sérüléseket szenvedett.³

▪ *A legsúlyosabb mértékes indítványok*

Az ügyben öt fiatalkorú vádlott szerepelt; az elsőrendű más ügyben letartóztatásban volt, másod- és harmadrendű büntetett, míg negyed- és ötödrendű vádlottak büntetlen előéletűek.

3 év és a feletti fiatalkorúak börtöne + 3–4 év közügyektől eltiltás

Fk. V. József odament a kk. Cs. Brendon, kk. L. Attila és Cs. Viktória által alkotott sértetti társasághoz, majd beszélgetés ürügyén félrehívta a két kisfiút, akikkel egy közeli utcába ment. A helyszínre érkezett a V. József által odahívott fk. F. Rikárdó és két ismeretlen személy is. Felszólították a két sértettet, hogy pakolják ki a zsebeiket és adják elő az értékeiket, miközben egy késsel fenyegették őket. A gyermekek nagyon megijedtek, ezért elővették a náluk lévő 3000 és 5000 forintnyi készpénzt, egy mobiltelefont, továbbá a náluk lévő, de Cs. Viktória tulajdonát képező 200 000 forint értékű iPhone készüléket. A vádlottak felszólították a sértetteket, hogy a telefonok eladása érdekében menjenek velük a Pólus Centerbe, ahol az egyik telefont 20 000 forintért értékesítették. Ekkor megjelent fk. B. Ferenc is (aki tudott a bűncselekményről), Cs. Brendontól elvette az iPhone-t, de azt jelszó hiányában nem tudták eladni. A telefon feloldása érdekében visszamentek Cs. Viktóriához, de mivel ő sem mondta meg a jelszót, elsőrendű vádlott kikapta a kezéből és a táskájából is kivett 10 000 forintot.

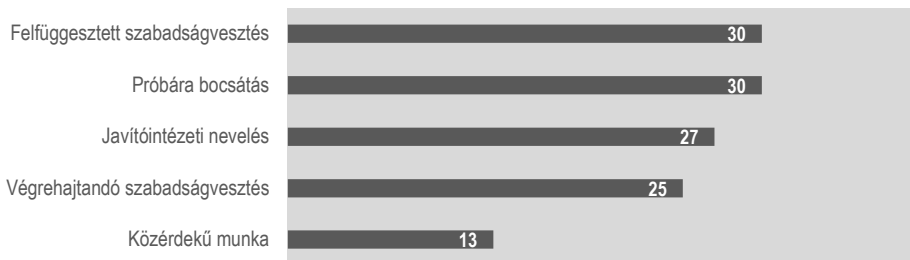
Fk. B. Ferenc és fk. K. Krisztián vádlottak egy másik alkalommal kk. S. Bence és kk. K. Dávid sértetteket arra utasították, hogy adják át nekik a telefonjaikat, különben bántalmazni fogják őket. A sértettek megijedtek és átadták a készülékeiket.

Fk. F. Rikárdó, fk. K. Krisztián és fk. T. Pál vádlottak ugyancsak máskor odamentek a padon ülő kk. Sz. Ferenchez és annak barátnőjéhez. T. Pál a fiút ökölrel arcon ütötte, ezután pedig mindhárman ütlegetni kezdtek. Fk. F. Rikárdó és

³ Pécsi Járási Ügyészség, 1972/2023.

T. Pál egy másik napon megjelentek k. Sz. Ferenc lakásánál, és azt mondták az édesanyjának, hogy a sértett tartozik nekik 10 000 forinttal. Az anya 5000 forintot átadott nekik, mire a vádlottak azzal fenyegették, hogy a maradékot behajtják a fián, majd amikor őt is bántalmazással fenyegették, értesítette a rendőrséget.⁴

Testi sértés

5. számú ábra: Testi sértés esetén alkalmazott ügyész(ség)i joghátrányok (n=125)

A zero tolerancia jegyében a testi sértés törvényi tényállása 2025. június 15. napjától ismét változott (kiegészült), melynek következtében a könnyű és a súlyos testi sértésnél is minősített esetként jelenik meg, ha az elkövető a cselekményt megelőzően – annak elkövetésével összefüggésbe hozható módon – kábítószer fogyasztott.

A fiatalok által elkövetett bűncselekmények dobogójának második fokán a testi sértés áll (93); ezen cselekmény miatt 125 fiatalok mértékes indítványát elemeztük. Gyakori volt a csoportos elkövetés, vagyis sokszor csak együttesen voltak „bátrak és erősek” más – gyakran náluk kisebb, gyengébb stb. – személyek megalázó és olykor brutális bántalmazásához. Testi sértés elkövetése miatt (n=125) 24–24 százalékban próbára bocsátást vagy felfüggesztett szabadságvesztést, 22 százalékban javítóintézeti nevelést, 20 százalékban végrehajtandó szabadságvesztést, míg 10 százalékban közérdekű munka büntetést jelöltek meg a mértékes indítványok (5. számú ábra).

Az indítványokat ehelyett is a fokozatosság jellemezte, amelyet – a teljesség igénye nélkül – a következő ügyek kiválóan alátámasztanak.

⁴ Budapesti I. és XII. Kerületi Ügyészség, 2797/2022.

▪ *Védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett könnyű testi sértés*

160 óra közérdekű munka; 1 év próbára bocsátás

Fk. N János, fk. M. József és fk. L. Erik a Galagonya Speciális Otthonban naponta többször, külön-külön és együttesen is bántalmazták kk. Sz. Eduárdot oly módon, hogy térden és combon rúgták, tenyérrel tarkón ütötték, a fejét erősen meg rázták, ököllel vállon ütötték stb., mert a sértett hosszabb időn keresztül kötekedett velük és feléjük irányuló ütügetéssel provokálta őket. Előzetes szóváltást követően a földre lökték, tenyérrel ütötték a fejét és az egész testét, illetve rugdosták, amelyek ellen a sértett úgy próbált meg védekezni, hogy visszaütött, így verekedés alakult ki. Kk. Sz. Eduárd a jobb váll elülső részének hámhúzódasos sérülését szenvedte el, melynek gyógytartama 8 napon belüli volt.⁵

▪ *Súlyos testi sértés*

1 év javítóintézeti nevelés

Fk. F. Gábor szóváltásba keveredett egy javítóintézeti társával és lökdösődni kezdtek. Belépett a szobába a 18 éves K. Nándor, aki fk. F. Gábort felszólította arra, hogy ne verekedjen, de sietségében kiöntötte a kezében lévő salátalevet, amin elcsúszott és a földre esett. A vádlott odalépett hozzá, és egy alkalommal, legalább közepes erővel fejbe rúgta, melynek következtében K. Nándor orrcsonttörést szenvedett, valamint a külső orr és orrsövény deformitása is kialakult, műtéti beavatkozás volt szükséges.⁶

▪ *Súlyos testi sértés, magánlaksértés és lopás*

3 év javítóintézeti nevelés

Fk. Ty. Imre Bence hajnali 1 óra körül a csukott, de nem zárt nagykapun bement egy ingatlan udvarára, majd a lakóház ajtaját befeszítve a lakásba is bejutott azzal a szándékkal, hogy az általa korábban F. Andrásné sértett részére értékesített 1000 forint értékű beltéri adatkábelt jogtalanul eltulajdonítsa. Az ágyban fekvő sértett felébredt, ezért a vádlott felhagyott a lopási cselekménnyel, majd a sértett fejére sötét anyagot húzott és a sötétben bántalmazta abból a célból, hogy ne ismerje fel, és többször ököllel fejen és mellkason ütötte (8 napon túl gyógyuló állkapocscsont-törés, zúzódások, alkar repesztett sebe, frontális agyállományi vérzés, bordatörések).⁷

⁵ Debreceni Járási Ügyészség, 4496/2022.

⁶ Debreceni Járási Ügyészség, 2853/2023.

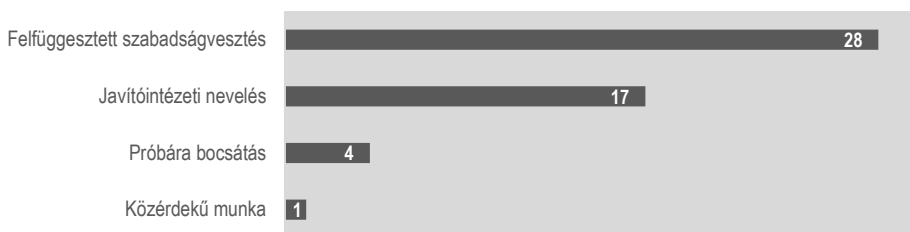
⁷ Szolnoki Járási Ügyészség, 2651/2024.

■ *Életveszélyt okozó testi sértés*

3 év fiatalok büntetése + 4 év közügyektől eltiltás; 2 év javítóintézetben nevelés

Fk. C. Renátó és fk. P. Rojás vádlottak egy felnőtt és két kiskorú társaságban éjszaka Sopronban szórakoztak. O. Róbert és Sz. Andrea hajléktalan személyek ugyanabban a parkban tartózkodtak, a vádlottak és barátai többször is odamentek hozzájuk. Először csak beszélgettek, de a hajnali órákra kábítószer is fogyasztva a társaság tagjai erősen ittas állapotba kerültek, majd elsőrendű vádlott belekötött az alvó sértettekbe és kiabálni kezdett; O. Róberten kereste a telefonszámát, aki arról semmit sem tudott. Elsőrendű vádlott feldühödve közölte, „van 20 másodperc, hogy eltakarodjatok innen”. A sértett sikertelenül próbálta felkelteni a társát, ezért a vádlott megragadta és a földre rántotta Sz. Andreát, majd O. Róbertet több alkalommal megütötte, aki védekezésképpen visszaütött és ezzel leverte a vádlott szemüvegét. Elsőrendű vádlott ököllel tovább verte O. Róbertet, amelyhez csatlakozott másodrendű vádlott is. Közben elsőrendű vádlott felszólította Sz. Andreát, hogy tűnjön onnan és vigye magával O. Róbertet is, valamint „emberhalál” lesz, ha feljelentik őket. Sz. Andrea néhány holmiját magához ragadva a bokrokhoz futott. Ezt követően a vádlottak keresni kezdték a szemüvegét, amelyet nem találtak, ezért újra nekiestek a földön jajveszékkel sértettnek és őt rugdosva folyamatosan kiabáltak vele. O. Róbert nehézlégzésre és mellkasi fájdalomra panaszkodott, így Sz. Andrea egy közeli boltba támaszkodott, ahol az eladó hívott segítséget. A kórházban orrcsonttörést, baloldali sorozat bordatörést és traumás légmellel állapították meg, amelyek 8 napon túl gyógyuló, súlyos, életveszélyes sérülésnek minősülnek.⁸

Hivatalos és közfeladatot ellátó személy elleni erőszak

6. ábra: Hivatalos és közfeladatot ellátó személy elleni erőszak esetén alkalmazott ügyész(ség)i joghátrányok (n=50)

A vizsgált időszakban 38 ügyiratban találtunk közfeladatot ellátó személy elleni erőszakot, amelyet összesen 46 vádlott követett el; hivatalos személy elleni erő-

⁸ Győr-Moson-Sopron Vármegyei Főügyészség, 533/2023.

szakot pedig 4 ügyben, 1-1 vádlott részvételével. A bűncselekményekkel érintett 42 ügyben mindösszesen 50 vádlott szerepelt, vagyis tíz esetben nem önállóan (bár volt, aki négy különböző sértett sérelmére), hanem társtetteségben vagy csoportosan követték el. Leginkább bentlakásos otthonokban támadtak az ott dolgozó személyzetre (nevelőjüket tenyérrel, ököllel, fakanállal, merőkanállal ütötték és megrúgták, feléjük hűsklopfolót és üvegpoharakat dobáltak, tanáraikat leköpték, meglökték, megveréssel vagy megöléssel fenyegették stb.), de előfordult tanár, buszsofőr és postás elleni támadás is.

Hivatalos és közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (n=50) miatt 56 százalékban felfüggesztett szabadságvesztést és 34 százalékban javítóintézeti nevelést indítványoztak az ügyészek, míg próbára bocsátás 4, közérdekű munka pedig csak 1 ügyben szerepelt; végrehajtandó szabadságvesztés nem merült fel. (6. számú ábra) Ennél a bűncselekménynél is szembetűnő, hogy a joghátrányok típusai mennyire konkurálnak egymással, hiszen másutt a próbára bocsátás és a felfüggesztett szabadságvesztés, vagy éppen ez utóbbi és a végrehajtandó szabadságvesztés van „versenyben”. Ehelyütt is a szabadságelvonással járó javítóintézeti nevelés, vagy a szabadságot biztosító felfüggesztett szabadságvesztés között döntöttek valamennyi körülmény figyelembevételével.

▪ *Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak*

2 év próbára bocsátás

Fk. L. Szecbasztián nézeteltérésbe került egyik nevelt társával, aki elvette a cigarettáját. Egy létrán felmászva akarta azt visszaszerezni, de F. Mónika gyermekfelügyelő felszólította, hogy jöjjön le onnan, mert veszélyes. A vádlott indulatos lett, a közösségi térben hangosan szidalmazta a sértettet és a létrát követelte. A sértett a kérésének nem tett eleget, ezért a vádlott rátámadt F. Mónikára, akit rugdosni kezdett, majd megragadta és a karjánál fogva rángatta.⁹

1 év javítóintézeti nevelés

Fk. M. Károly Roland állami gondoskodásba vett személy, aki gondozási helyéről többször, engedély nélkül távol van. Egyik este szintén az engedély nélküli távolmaradásáról tért vissza az intézménybe, amikor K. Józsefné ügyeletes gyermekfelügyelő többször felszólította a mosakodásra és a pszichiátriai gyógyszerei bevitelére. Vádlott ezt visszautasította, majd hirtelen, erős mozdulattal ököllel, nagyobb erővel mellbe vágta a sértettet.¹⁰

⁹ Kaposvári Járási Ügyészség, 939/2023.

¹⁰ Nyírbátori Járási Ügyészség, 691/2023.

1 év 10 hónap fiatalok fogháza 3 évre felfüggesztve

Fk. vádlottak az Éltés Mátyás Egységes Módszertani Intézet 8. osztályos tanulói voltak, és egy gyógypedagógiai asszisztens munkáját akarták ellehetetleníteni. Sértettet azzal is megfenyegették, hogy a lakóhelyén megkeresik. Elsőrendű vádlott biztatására másodrendű vádlott a sértettet leköpte, ceruza- és radírforgáccsal megszórta, be akarták rángatni a tornaterembe kidobózni, felé bokszozó mozdulatokat téve provokálták, erőszakosan egy tea elfogyasztására kényszerítették, miközben másodrendű vádlott olyan mozdulatokat tett, mint ha le akarná önteni és a teás poharat a szájához dugdosta. A sértett megpróbált szabadulni a helyzetből, de ez nem sikerült, ezért sírva fakadt. A vádlottak bántalmazó magatartásának egy erőyes pedagógus asszisztens közbelépése vetett véget.¹¹

A közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntettét a fiatalok tipikusan bentlakásos intézményben követik el. Jelen vizsgálatunkban 58 bűncselekmény (köztük ez is) gyermek- vagy lakóotthonban történt, vagy onnan szökésben lévő fiatal volt érintett. A gyermekvédelmi intézmények legfőbb funkciója a család helyettesítése (lenne), ahol nevelők, gyógypedagógusok, pszichológusok látják el a bent élő gyermekek felügyeletét. Az ilyen intézményekben dolgozó felnőtteknek képzettségüknek megfelelően korrekciós-terápiás és gondozó-nevelő tevékenységet kell(ene) ellátniuk, hiszen szakmai feladataik mellett személyiségükkel is hatással vannak az ott élő gyermekekre, családtagok híján mintákat is közvetítenek (BOLYKY et al., 2025). A nehézséget – és a konfliktusok kiéleződésének lehetőségét – (f)okozza, hogy a nevelők nem mindig értik meg a neveltek problémáit, egyszersmind azt, hogy azok jelentős részét ők másképp ítélik meg mind az intézményi bántalmazás, mind a szökések tekintetében.¹² Ugyanez a kettősség volt jellemző akkor is, amikor a gyermekvédelmi intézményekből történő engedély nélküli eltávozást minősítették a növendékek és a nevelők:

„A fiatalok véleménye szerint a gyermekvédelmi szakellátás rendszere esz-köztelen a témával kapcsolatban, nem tud kialakulni olyan bizalmi viszony a nevelők és gondozottak között, ami hatékony alapot adna a szökéssel kapcsolatos segítő beszélgetésekhez, a pszichológussal való találkozások nem elég gyakoriak, ha elérhetőek egyáltalán, hogy érdemi változásként le-

¹¹ Pécsi Járási Ügyészség, 548/2023.

¹² Egy 2023-ban készült felmérés több aspektusból is rávilágít a gyermekotthonok problémáira. A gyermekvédelmi szakellátásban elhelyezett gyermekek gondozási helyről történő engedély nélküli eltávozásának és az ahhoz kapcsolódó intézményi eljárások teljes körű országos vizsgálata című kutatás (CZIBERE et al., 2023) elsődlegesen a szökésekre helyezi a hangsúlyt, valójában ennél jóval több mindenre reflektál és betekintést ad a nemzetközi viszonyokba is.

hessen rá tekinteni. Nincs a gyermekek körül olyan segítő szakember, akire támaszkodni tudnak, akiben bízhatnak. A gyermekek és fiatalok narratívájában az intézményi unalom, programok és elfoglaltság hiánya jelenik meg, mint a szökésekhez vezető jellemző ok.” (CZIBERE et al., 2023: 71)

Az összezárttság, a sok együtt töltött idő magával hozza a konfliktusok megjelenését is. Az összeütközések formája és intenzitása, rendezésének módja függ az abban résztvevők intellektusától, pillanatnyi idegállapotától, szocializációjától, a többi jelenlévő hozzáállásától, valamint a konkrét konfliktus okától, súlyosságától. A szökések – a szakemberek elmondása szerint – részben szelepként működnek a rendszerben, hiszen a sok szempontból feszült, mentális, de mindenképp lelki problémákkal küzdő fiatalok gyakran az intézmény elhagyásával igyekeznek „kiengedni a gőzt”; így a benti „ütközés”, konfliktus elmaradhat. A szökésben vagy engedély nélkül távollévő fiatalok viszont nagymértékben kitéttek mind áldozati, mind elkövetői oldalon. Elmondható tehát, hogy az állami gondoskodásban lévő gyermekek kriminális szempontból a bent tartózkodás alatt, illetve a távollétük esetén is veszélyeztetette(bbe)k (BOLYKY et al., 2025).

Elsőrendű vádlott esetében halmazati büntetésül 200 óra közérdekű munka; másodrendű vádlott esetében 2 év javítóintézeti nevelés

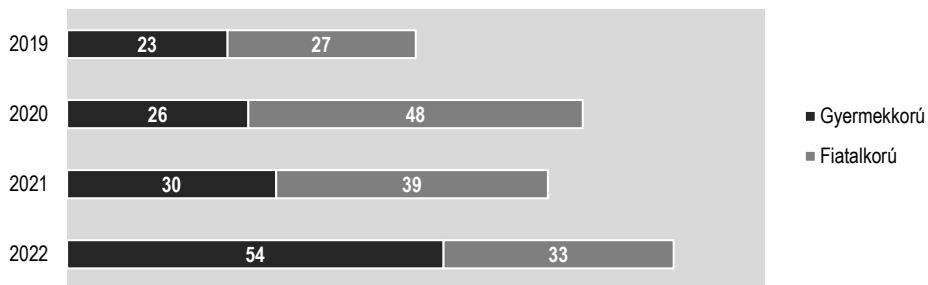
A gyermekotthonból rendszeresen szökésben lévő két vádlott összebeszélt, hogy egy lakatlan házat feltörnek azért, hogy az ott szerzett értékeket eladják és pénzt szerezzenek belőle. Kifeszítették az ingatlan bejárati ajtaját, majd oda legalább 3 alkalommal bementek és értékeket tulajdonítottak el, mely tárgyakat fk. P. Ádám elsőrendű vádlott családja tulajdonában lévő lakatlan családi házban rejtették el, ahonnan részletekben értékesítették. Fk. vádlottak egy lakás bejárati ajtaját is betörték, a kapuról a lakatot leverték, majd több személynek értékesítettek ellopott értékeket anélkül, hogy ezen személyek tudták volna, hogy a tárgyak bűncselekmény elkövetéséből származnak.¹³

A közfeladatot ellátó személy elleni erőszakhoz elkövetési magatartása tekintetében sok szempontból hasonlít a hivatalos személy elleni erőszak. A vizsgálatunkban szereplő ügyekből azonban kiderült, hogy ezek inkább eseti jellegű, nem valamilyen rendszerfogyatékokosságból következő deliktumok.

¹³ Mátészalkai Járási Ügyészség, 854/2023.

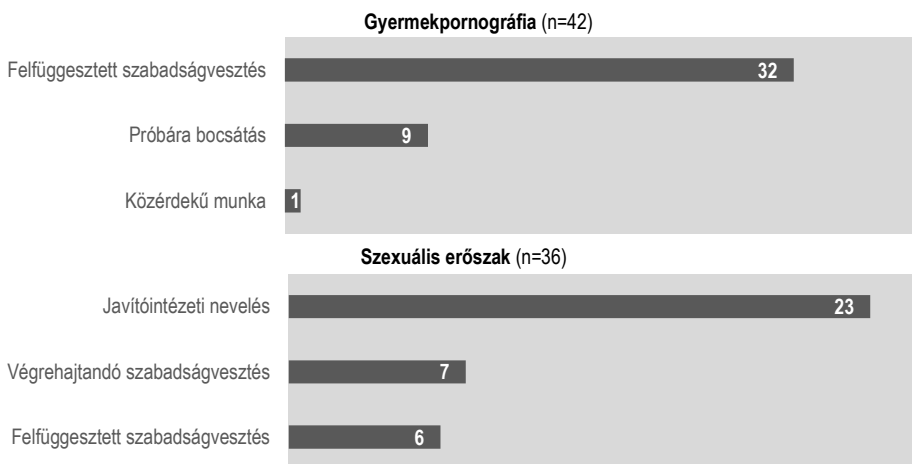
Szexuális aspektussal bíró cselekmények: gyermekpornográfia, szexuális erőszak

Az elmúlt évtized egyik szignifikáns változása a szexuális bűncselekmények elszaporodottsága, valamint a nem szexuális bűncselekmények mellett is megjelenő szexuális érintettség.

7. számú ábra: A cselekmények szexuális vonatkozásai

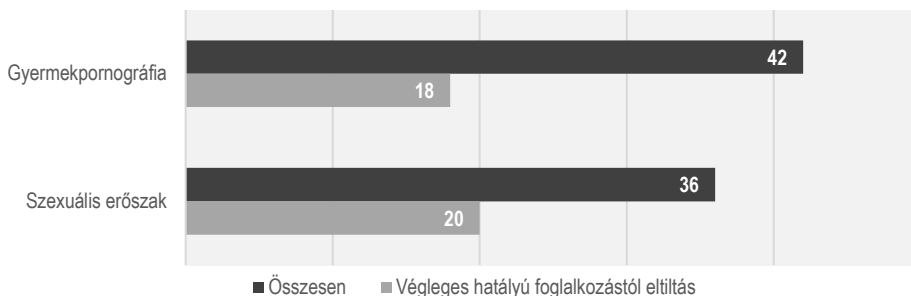
A szexuális cselekmények különösképpen a gyermekkorúak körében váltak elterjedté, mégpedig olyannyira, hogy numerikusan több 14 év alatti, mint fiatalok követett el szexuális bűncselekményt (BOLYKY – SÁRIK, 2023). A vizsgálati mintában is számos olyan esettel találkoztunk, amikor a cselekmény direkt vagy indirekt módon szexuális aspektusokat (is) hordozott. A legtöbb esetben azonban korántsem a nemi vágy kielégítése, hanem a hatalommal való visszaélés volt az elsődleges motívum. A leggyakrabban előforduló szexuális cselekmények a *gyermekpornográfia* és a *szexuális erőszak* voltak (8. számú ábra).

8. ábra: Gyermekpornográfia és szexuális erőszak esetén alkalmazott ügyész(ségi) joghátrányok (n=78)

Gyermekpornográfia elkövetése miatt (n=42) 76 százalékban felfüggesztett szabadságvesztést, 22 százalékban pedig próbára bocsátást indítványoztak az ügyészek. Mindez azt jelenti, hogy ennél a bűncselekménynél a javítóintézeti nevelés és a végrehajtandó szabadságvesztés egyáltalán nem opció, továbbá a közérdekű munka is csak egyetlen ügyben szerepelt. Az eredmények alapján az ügyészek leginkább a végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztést tartják megfelelőnek, emellett a terheltek 43 százalékánál a végleges hatályú foglalkozástól eltiltás indítványozása is szerepelt (9. számú ábra).

Szexuális erőszak miatt (n=36) 64 százalékban javítóintézeti nevelést, 17 százalékban felfüggesztett szabadságvesztést, míg 19 százalékban végrehajtandó szabadságvesztést indítványoztak az ügyészek, amellyel párhuzamosan 56 százalékban a 18. életévét be nem töltött személlyel való végleges hatályú foglalkozástól eltiltás is megjelent (9. számú ábra). Látható tehát, hogy egy ilyen kiemelt tárgyi súlyú és a sértettek számára különös megrázkódtatással járó bűncselekménynél a próbára bocsátás vagy a közérdekű munka szóba sem jöhet, továbbá mérlegelni kell(ett) azt is, hogy a terhelt a társadalomban (szadlábbon) maradhat-e vagy sem.

9. ábra: Végleges hatályú foglalkozástól eltiltás ügyészi indítványozása

■ Szexuális erőszak

3 év javítóintézeti nevelés + végleges hatályú foglalkozástól eltiltás

Fk. P. László megbeszélte kk. I. Ketrinnel, hogy az ünnepség alatt találkoznak. A két fiatal bement az általános iskola egyik üres termébe, ahol a vádlott megcsókolta, majd fogdosni kezdte a kislány mellét és fenekét. A sértett nemtetszését fejezte ki és megpróbálta ellökni magától a vádlottat, mire az megszorította a nyakát és megfenyegette: „Azt fogod csinálni, amit én mondom!”, és miközben a sértett nyakát szorította, lehúzta a nadrágját és az alsóját, végül a kislánnyal erőszakosan anélisan közösült. A vádlott meghallotta, hogy vége az ünnepségnek, ezért gyorsan kiment a teremből, ám a terem ajtaját tartotta,

hogy a sokkos állapotban lévő, segítségért kiabáló sértett ne tudjon kijönni. A segélykiáltásokra felfigyelt az egyik osztálytársuk, ezért a vádlott otthagya a sértettet, aki elmondta a történeteket. Fk. P. László ezt meghallva indulatos lett, nekiesett a sértettnek és őt többször megütötte.¹⁴

- *Folytatólagosan, 12. életévét be nem töltött sérelmére, élet, testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel elkövetett szexuális erőszak*

1 év javítóintézeti nevelés + végleges hatályú foglalkozástól eltiltás

Fk. B. József nevelőszülőnél került elhelyezésre, majd ugyanezen ingatlanba került nevelésbe kk. O. Olivér sértett is. Fk. vádlott a 14. életévének betöltését megelőzően (attól kezdődően) kk. sértettet tiltakozása ellenére, esetenként veréssel, bicskával hadonászva, a falnak szorítva kényszerítette, hogy fogja meg a nemi szervét és masszírozza; feküdjön hasra, majd a nemi szervét ruhán keresztül a sértett ruhával fedett fenekéhez dörzsölte; meztelenül vagy az alsóneműt levéve feküdjön hasra, majd meztelenül a gyermekre feküdt, nemi szervét a sértett fenekéhez és hátához dörzsölte, végül azt a sértett végbelébe helyezte. Fk. vádlott a sértettet rendszeresen bántalmazta is; kézzel megütötte, rugdosta, fojtogatta. Fk. vádlott a 14. életévének betöltése után további szexuális cselekményekre kényszerítette a kiskorút, többek között nemi szervét a végbelébe helyezte. A gyermek folyamatosan közölte, hogy nem akarja ezeket, de a korábban elszenvedett bántalmazások miatt félelmében egy idő után már nem ellenkezett, eltűrte. Évek múltán egyszer a szobába bemenne észlelte ezt T. Erika nevelőszülő, mire a vádlott a cselekményével felhagyva felugrott és az alsóneműjét felhúzta.¹⁵

2 év 6 hónap javítóintézeti nevelés + végleges hatályú foglalkozástól eltiltás

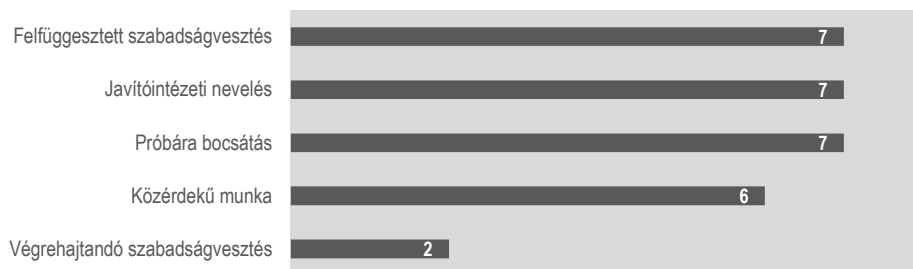
Fk. N. Gábor a családi hierarchia és az életkori különbség miatti hatalma alatt szexuálisan bántalmazta 9 éves nevelt testvérét. A sértett tiltakozása ellenére zuhanyozás közben fogdosta a nemi szervét, többször benyúlt az alsónadrágjába és megfogta a nemi szervét, illetve a fenekét, megcsókolta az arcát és a száját, majd felszólította a sértettet, hogy a történeteket ne mondja el senkinek. Egyik napon a hajnali órákban a sértett mosdóba ment, a vádlott kezeinél fogva behúzta a szobájába, erőszakosan megcsókolta, nyelvét a szájába dugta, megfogta a nemi szervét és a fenekét simogatta, utána pedig szétveréssel fenyegette, amennyiben elmondja ezeket. A sértett még aznap reggel elmondta a nevelőszülőnek, aki értesítette a rendőrséget.¹⁶

¹⁴ Miskolci Járási Ügyészség, 1641/2024.

¹⁵ Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Főügyészség, 328/2023.

¹⁶ Fejér Vármegyei Főügyészség, 258/2024.

Kifosztás

10. ábra: Kifosztás esetén alkalmazott ügyész(ség)i joghátványok (n=29)

A kifosztás bűncselekmény 25 ügyben szerepelt, amelyet 29 fiatalkorú, és velük közösen néhányszor – a mintába nem tartozó – felnőttkorú követett el. A fiatalkorúak terhére legtöbb ügyben csak a kifosztás jelent meg, halmazati bűncselekményként információs rendszer felhasználásával elkövetett csalást, testi sértést, jármű önkényes elvételét, dolog elleni erőszakkal elkövetett lopást és készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést találtunk mellette. Kifosztás miatt (n=29) az ügyészségek rendkívül eltérő álláspontra helyezkedtek, ami azért meglepő, mert az ügyek zömében – bűnhalmazat nélkül – csupán ez a bűncselekmény volt róható a vádlott terhére. 24-24 százalékos arányban tettek mértékes indítványt a próbára bocsátás, a felfüggesztett szabadságvesztés vagy a javítóintézeti nevelésre irányulóan, és közel azonosan, 21 százalékban közérdekű munka büntetésre (10. számú ábra).

▪ Kifosztás

Fiatalkorú vádlottnak 240 óra közérdekű munka; felnőttkorúnak 8 hónap börtön + 1 év közügyektől eltiltás

Fk. K. Márk elsőrendű vádlott egy metróaluljáróban odament a földön alvó, ittas állapotban lévő sértetthez és a mellette lévő műanyag pohárból elvett kb. 1400 forintot, majd társával távoztak a helyszínről.¹⁷

1 év 6 hónap fiatalkorúak börtöne 2 évre felfüggesztve

A büntetlen előéletű, ám gyenge szociális készségekkel és indulatkezelési problémákkal küzdő fk. R. Pamela bement az általa látásból ismert Cs. Károly nyitva hagyott ajtajú lakásába, ahonnan eltulajdonította az alvó sértett pénztárcáját. A sértett erre felébredt, a vádlott elfutott.¹⁸

¹⁷ Budapesti I. és XII. Kerületi Ügyészség, 795/2023.

¹⁸ Miskolci Járási Ügyészség, 3469/2022.

2 év fiatalokúak börtöne 4 évre felfüggesztve

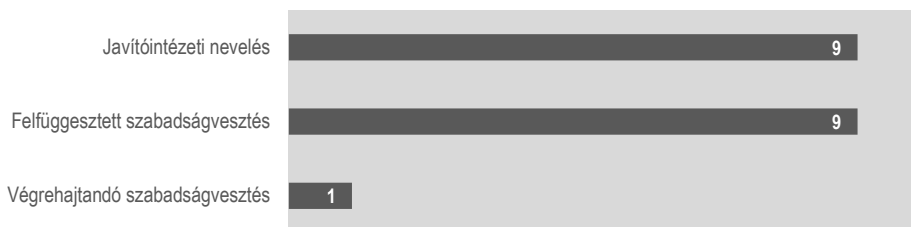
Egy nyári éjszakán fk. vádlott felnőtt korú társával egy önerőből mozgásképtelen, kerekesszékes hajléktalantól elvették a NOKIA 105-ös mobiltelefonját oly módon, hogy őt álmából felébresztve cigarettát kértek tőle, és a félig kábult férfi állapotát kihasználva ruházatából kivették a készüléket.¹⁹

- Védekezésre képtelen személy sérelmére, csoportosan elkövetett kifosztás; készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés; kiskorú veszélyeztetése

Fiatalokú vádlottaknak 1 év 4 hónap fiatalokúak fogháza 2 évre felfüggesztve; felnőttokúaknak 2 év börtön 4 évre felfüggesztve + 5 év foglalkozástól eltiltás

Fk. P. Amanda elsőrendű, fk. A. Eugénia másodrendű és L. Marietta (P. Amanda édesanyja) vádlottak szóba elegyedtek az akkor már ittas állapotban lévő sértettel, akivel közösen italozni kezdtek. Amikor az erősen ittas állapotban lévő sértett lefeküdt egy padra, L. Marietta kivette a kezéből 40 000 forint értékű mobiltelefonját, A. Eugénia elkérte a lakáskulcsát és a lakcímét, P. Amanda pedig megszerezte a bankkártyáját és a pénztárcájában lévő 25 000 forintot. Ezután a vádlottak elhagyták a helyszínt, a telefon pedig 20 000 forintért értékesítették.²⁰

Zsarolás

11. ábra: Zsarolás esetén alkalmazott ügyész(ségi) joghátrányok (n=19)

16 ügyben jelent meg a zsarolás, amelyet összesen 19 fiatalokú követett el. Az esetek túlnyomó többségében önálló tettesként valósították meg és csak néhányszor társtetteségben, viszont – más cselekményekhez hasonlóan – a fiatalokúak mellett szintén megjelentek a felnőttek. A zsarolással bűnhalmazatban leginkább rablás, kifosztás, lopás és magánlaksértés deliktumok róhatóak a vádlottak terhére.

¹⁹ Egri Járási Ügyészség, 2484/2023.

²⁰ Budapesti I. és XII. Kerületi Ügyészség, 2204/2022.

A zsarolás elkövetése miatt (n=19) előterjesztett mértékes indítványokat illetően ugyancsak két táborra oszlik az ügyészségi gyakorlat, mert 47-47 százalékban tartották legjobbnak a javítóintézeti nevelést és a felfüggesztett szabadságvesztést (11. számú ábra). Javítóintézeti nevelés alkalmazásakor azt kell feltételezni, hogy mindenképpen intézeti elhelyezés szükséges, vagyis különböző okokra tekintettel a fiatalkorút el kell különíteni a családjától és a társadalom többi tagjától. Így vélekedtek erről az ügyészek a terheltek felénél, a többi esetben inkább a velük szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának felfüggesztésére tettek indítványt.

■ Zsarolás

1 év 5 hónap fiatalkorúak fogháza 3 évre felfüggesztve

Fk. P. László (transznemű, a Liliána nevet használja) az Instagramon megismerkedett G. Kristóf sértettel, akivel egy idő után újra felvették a kapcsolatot és az esti órákra találkozót beszéltek meg. Egy felüljáró alatt a vádlott orálisan kielégítette a sértettet, majd egy hangfelvételt mutatott neki azzal, hogy az együttlétük alatt készítette, és ha nem fizet 20 000 forintot, akkor nyilvánosságra hozza. Ezt követően újra megkereste a sértettet és további 30 000 forintot követelt tőle, majd újra azzal fenyegetve, hogy a felvételt elküldi az ismerőseinek és a munkahelyére. A sértett félt, hogy ellehetetlenül, így az első esetben odaadta a pénzt, a második alkalommal pedig találkozót beszélt meg a vádlottal, ahol a rendőrség intézkedés alá vonta.²¹

■ Súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás

1 év fiatalkorúak fogháza 2 évre felfüggesztve

Id. P. Károly első- és L. Zoltán másodrendű vádlottak szabadságvesztésük töltése közben egy ideig zárvatársak voltak 1. sz. tanú sértettel. Őt azzal fenyegették, hogy bántalmazni fogják és megszurkálják, ha a szabadlábon lévő felesége (2. sz. tanú) nem juttat részükre készpénzt és műszaki cikkeket. A sértett megijedt, ezért megkérte a feleségét, hogy teljesítse, amit mondanak neki. A 2. sz. tanú ijedtében beleegyezett, és készpénz átadása céljából több alkalommal találkozott a vádlottak által megjelölt személyekkel vagy bankszámlaszámokra utalt pénzeket. 2. sz. tanú találkozott fk. P. Károly harmadrendű vádlottal (elsőrendű vádlott fia), aki tudott a bűncselekményről, és két alkalommal összesen 2 000 000 forintot vett át tőle.²²

²¹ Budapesti I. és XII. Kerületi Ügyészség, 1846/2023.

²² Budapesti I. és XII. Kerületi Ügyészség, 1881/2024.

▪ *Folytatólagosan elkövetett zsarolás, kifosztás, lopás*

2 év 10 hónap javítóintézeti nevelés

Fk. B. Gizella vádlott és K. Gábor sértett háromszor létesített szexuális kapcsolatot fizetség ellenében. A férfi többször is kérdezte a vádlottat, hogy betöltötte-e a 18. életévét, aki erre minden alkalommal igent mondott, holott az aktusok idején csak 17 éves volt, ám életkorának igazolására egyszer sem volt hajlandó. A vádlott többször is pénzt követelt a sértettől, majd zsarolni kezdte azzal, hogy ha nem fizet, a történeteket elmondja a feleségének. A feleség végül megtudta a férje félrelépéseit, mire a vádlott a férfit és a feleségét egyaránt elkezdte zsarolni, hogy adjanak még több pénzt vagy feljelenti őket, mivel állítása szerint még csak 13 éves. Fk. vádlott ezen túlmenően idős embertől készpénzt, egy másik személytől mobiltelefont, különböző üzletekből babaruhákat, édességet, az üzlet előtt álló bicikliről pedig szatyrot lopott.²³

Emberölés

A fiatalok által elkövetett legsúlyosabb – ám nem a leggyakoribb – bűncselekményként 7 ügyben szerepelt az emberölés valamelyik stádiuma, amelyek miatt az ügyészségek, mérlegelve valamennyi körülményt, hosszabb tartamú szabadságvesztésre vagy javítóintézeti nevelésre irányuló mértékes indítványt tettek.

▪ *Emberölés*

8 év fiatalok büntetése + 8 év közügyektől eltiltás

A büntetlen előéletű, korábban lopás miatt megrovásban részesített, 6 osztályt végzett fk. Z. Levente fát hordott, segédkezett a ház körül Cs. Aladárné sértettnek. A sértett alkalmanként 100-200 forinttal honorálta a segítséget, amelyet a vádlott kevesellt és ennek többször hangot is adott, ezért úgy döntött, hogy pénzt fog lopni az idős nőtől. Fk. Z. Levente a sértett lakásához ment és megkérdezte tőle, hogy most kell-e segíteni. Cs. Aladárné nemleges választ adott, és lopósnak, hazugnak nevezte a fiút és családját. Erre a vádlott megfenyegette, hogy megveri, mire a sértett arcon köpte, a vádlott pedig szintén leköpte. A kialakult szóváltás hevében a vádlott belökte Cs. Aladárnét a lakásba és az ajtót becsukta maguk után. A házban értékek után kezdett kutatni, ezért a sértett szidalmazni kezdte őt és a családját. A vádlott ellökte a sértettet, aki elesett, majd a földön fekvő nőt elkezdte ütlegelni egy fadarabbal, amit ott talált. Fk. Z. Levente többször mért ütést a nő fejére és a testére, akit addig bántalmazott, amíg az idős asszony eszméletét nem veszítette. Ezután feldúlta az

²³ Mezőkövesdi Járási Ügyészség, 434/2024.

egész lakást, majd otthagya az eszméletlen idős sértettet, a talált értékekkel távozott a helyszínről. Később visszament a tetthelyre és elrejtette a bántalmazáshoz használt fadarabot. Cs. Aladárné ekkor még mindig eszméletlen volt, de aznap este a fejére mért ütések miatt életét veszítette.²⁴

■ Emberölés előkészülete

3 év 4 hónap javítóintézeti nevelés

A Nemzeti Bűnügyi Együttműködési Központ információi alapján érkezett jelzés, hogy egy fegyverekkel, emberöléssel, iskolai lövöldözéssel kapcsolatos Twitter-fiók Magyarországhoz köthető. Az információk alapján eljutottak több fiókig, e-mail-ig és discord szerverig, majd az onnan származó adatok alapján fk. B. Leventéhez. A TEK felvette a kapcsolatot a fiúval, aki a kihallgatása során elmondta fantáziáit a fegyverekről, az emberölésről és az iskolai lövöldözésekről. Önmagát pszichopátának nevezte, továbbá kiderült, hogy magas szintű ismeretekkel rendelkezik a lőfegyverek kapcsán, lövészklubba kíván jelentkezni a 18. születésnapján. A közösségi platformokon nyíltan posztolt az emberölési szándékáról, különös tekintettel az iskolai lövöldözésekre és a lőfegyverekre. A vádlott 9. osztályos magántanuló, büntetlen előéletű, érzelmileg labilis, személyiségzavarban szenved, szuicid hajlammal. Depressziós, pszichés problémák gyötrik, fóbiája van az emberektől, súlyos szorongással, önértékelési és dühkezelési zavarokkal küzd az emberi életek kioltásának szándékával társítva. Depressziójára gyógyszert szed, pszichoterápiát javasoltak számára.²⁵

Ehelyütt érdemes kitérni a kiskorúak körében egyre nagyobb méreteket öltő mentális problémákra, amelyek legtöbbször nem érik el a fent bemutatott esetek súlyosságát.

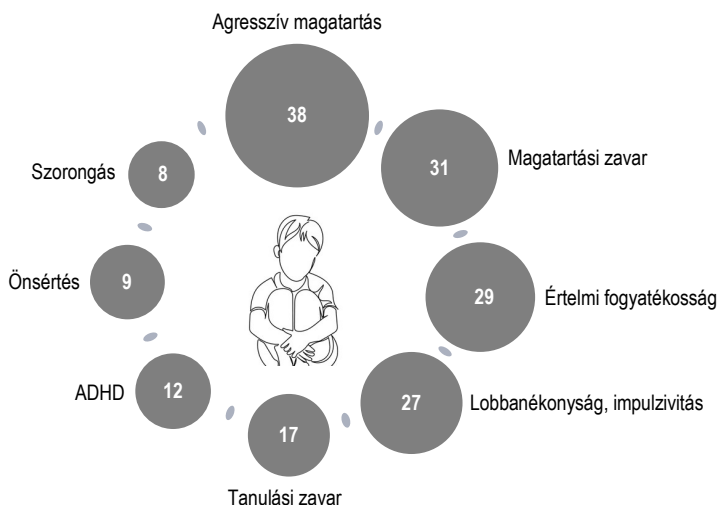
2025-ben már a sajtó is beszámolt arról, hogy mentális szempontból egyre rosszabb állapotban vannak a fiatalok, amelyet a Központi Statisztikai Hivatal (sok esetben csak a jéghegy csúcsát mutató) adatai is alátámasztanak. Évről évre nő a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók száma, vagyis azon diákoké, akik valamilyen fogyatékossággal vagy zavarral (pl. autizmussal, figyelemzavarral, magatartászavarral) küzdenek. A 2022/23-as tanévben még „csak” 9737 autizmus spektrumzavarral élő tanuló volt, a következőben már 11 685, a tavalyi tanévben pedig 13 238. Hasonló növekedés látható a súlyos tanulási zavarral rendelkezők esetében is, ott az utóbbi három tanévben 45 521, 47 933 és

²⁴ Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Főügyészség, 101/2023.

²⁵ Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Főügyészség, 518/2023.

49 558 főt mutattak a számok. (FŐDI, 2025) Mindezzel párhuzamosan nő a beszéd fogyatékosokkal küzdők (2001/02-es tanévben 932, tavaly már 7072); illetőleg az enyhe fokban értelmi fogyatékosok egyszersmind autizmus spektrumon elhelyezhető fiatalok száma is (2013/14-től mérik, akkor 369; 2024/2025-ben 1948). (KSH, é. n.)

Noha az adatgyűjtésünk nem volt teljes körű, a mentális problémák tekintetében az mindenképp elmondható, hogy leggyakrabban az agresszív magatartás, a lobbanékonyág/impulzivitás és az értelmi fogyatékoság került elő. Magatartási zavar, ADHD-diagnózis, önsértés, definiált szorongás és tanulási zavar is volt a mintában. (12. számú ábra)

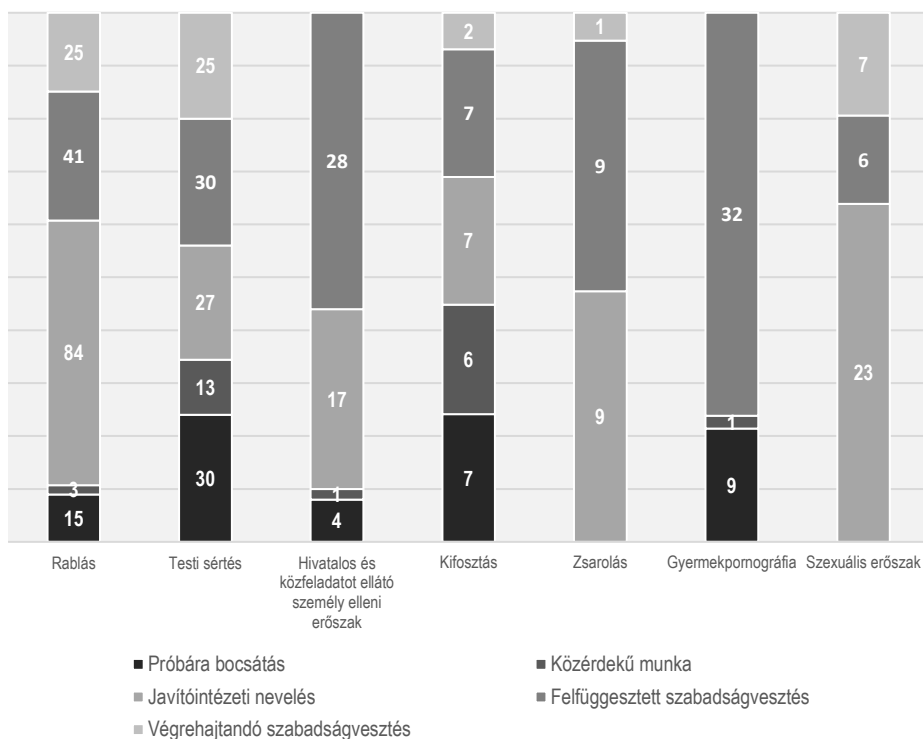
12. ábra: A mintában előforduló leggyakoribb mentális problémák

A leggyakoribb bűncselekmények összesített eredményei

A fiatalok által legtöbbször elkövetett és a fentiekben elemzett – rablás, testi sértés, hivatalos és közfeladatot ellátó személy elleni erőszak, szexuális erőszak, kifosztás és zsarolás – bűncselekményekre vonatkozó mértékes indítványok összesített eredményeit a 13. számú ábra mutatja.

E bűncselekményeket több szempontból sem lehet közös nevezőre hozni, ezért a terheltekkel szemben megfelelőnek tartott joghátrányok is az ügyben felmerülő valamennyi személyi és tárgyi körülmény figyelembevételével határozhatók meg. Érdekesként mégis összesítettük az adatokat, amelyből az

látszik, hogy a fiatalkorúakat leginkább jellemző bűncselekményi kategóriákban – a bűnért cserébe – főként a javítóintézeti nevelést (35%) és a felfüggesztett szabadságvesztést (32%) tartották elfogadható szankciónak az ügyészek. Ezek mellett végrehajtandó szabadságvesztés kiszabására irányuló indítvány (13%) is készült bőven, próbára bocsátás 15, közérdekű munka büntetés pedig 5 százalékban jelent meg mértékes indítvány formájában. A próbára bocsátás indítványozása számosságában a testi sértésnél a legmagasabb, míg a javítóintézeti nevelés igen gyakori a rablásnál és a szexuális erőszaknál, de a testi sértésnél ugyancsak. A felfüggesztett szabadságvesztés arányait tekintve a gyermekpornográfiánál, a zsarolásnál, illetve a hivatalos és közfeladatot ellátó személy elleni erőszaknál a legmagasabb, végrehajtandó szabadságvesztésre pedig főleg a rablásnál, a testi sértésnél és a szexuális erőszaknál törekedtek az ügyészek.

13. ábra: A fiatalkorúak által leggyakrabban elkövetett bűncselekmények esetén alkalmazott ügyész(ség)i joghátványok (n=469)

A bűncselekmény elkövetése és a büntetőeljárás befejezése között eltelt idő

Kutatási kérdésként fogalmazódott meg az is, hogy a mértékes indítvány mennyiben szolgálja ténylegesen a büntetőeljárás gyorsítását vagy legalábbis mielőbbi jogerős befejezését. E tekintetben nem tudunk pozitív képet festeni, mert az eljárás időtartama számos ügyben rendkívül hosszú folyamatként dektálható még akkor is, amikor a vádlott lemond a tárgyaláshoz való jogáról és beismerő vallomást tesz. Az igazságszolgáltatás a „legnagyobb bűnt” talán tényleg azzal követi el, ha a bűncselekményre csak évekkel később ad választ. A késedelem (és sokszor indokolatlan késlekedés) veszélyeztetheti az eljárás sikerét, hiszen az alkalmazott szankció hosszú idő elteltével már aligha képes megfelelő eredményt elérni (pl. visszatartó erő), vagyis hatékonyságát veszítve rontja a nevelő hatást és csökkenti az igazságszolgáltatás tekintélyét (LAJTÁR, 2008: 5).

A terhelt(ek) által elkövetett bűncselekmény(ek) vonatkozásában persze az is kérdéses, hogy mikor jutott a hatóságok tudomására, viszont az elkövetés dátumaként több bűncselekmény esetén mindig a legelső elkövetésének időpontját vettük figyelembe. Mindezen torzítások és a statisztikai rendszerben „bekattintott”, sokszor ellentmondásos dátumok ellenére elmondható, hogy *a legrövidebb büntetőeljárás 21 nap alatt, míg a leghosszabb 2594 nap (több mint 7 év) alatt fejeződött be.*²⁶ Az általunk vizsgált ügyek (n=313) tekintetében az a tendencia figyelhető meg, hogy az eljárások bizonyos része 1 éven belül (96; 31%), illetve 1-2 év közötti időtartamban, de inkább a 2 évhez közelítve (97; 31%) fejeződött be, ugyanakkor számos ügy 2-3 évig (45; 14%) vagy még 3 éven túl (21; 7%) is jócskán elhúzódott, 54 (17%) eljárás pedig még folyamatban volt.

Összegzés, konklúziók

Az ún. mértékes indítvány jogalapját a Be. teremtette meg azzal, hogy az ügyész a vádiratban indítványt tehet a büntetés vagy intézkedés konkrét mértékére vagy tartamára nézve, ha a terhelt az előkészítő ülésen (de csak ott és akkor) a bűncselekmény elkövetését beismeri és lemond a tárgyaláshoz való jogáról. Amennyiben a bíróság a beismerésre vonatkozó nyilatkozatot elfogadja, a vádirati tényállás megalapozottságát és a bűnösség kérdését nem vizsgálja

²⁶ Tudható, hogy a mértékes indítvány előterjesztése nem egyenlő azzal, hogy a vádlott azt elfogadva beismerő vallomást tesz, és az eljárás tárgyalássorozat nélkül befejeződik az előkészítő ülésen, de az időtartam vizsgálata a bűnre adott igazságszolgáltatási válasz bemutatására szolgálhat (ehelyütt nem az ügyészre érkezés, hanem az elkövetés időpontja bírt relevanciával).

(erre nézve nem folytatható le további bizonyítás), valamint a bíróság az ügyész által indítványozott büntetésnél nem szabhat ki súlyosabbat (de enyhébbet igen). A jogintézmény nem titkolt célja az eljárások gyorsítása és a bíróságok munkaterhének csökkentése azzal, hogy egy előre tudott és pontosan meghatározott szankció ismeretének birtokában, ráadásul a súlyosítási tilalom garanciájával kívánja beismerésre ösztönözni a vádlottakat. A korábbi joggyakorlatban elképzelhetetlennek tűnt, hogy az ügyész átvegye, vagy legalábbis ilyen módon uralhatja a bíró(ság) privilégiumának számító bünteteskiszabás konkretizálását. A beismerés bíróság általi „elfogadása” kapcsán felmerülhet viszont a kérdés, hogy az ügyész törvényes, ám túlzottan enyhe indítványát hogyan korrigálhatja a bíró úgy, hogy önmaga és a társadalom számára, továbbá a terhelt és cselekmény kontextusában is igazságos szankció szülessen. A szemléletváltásra kényszerült bíróságok – törvény erejénél fogva – kötvé vannak az ügyészi indítványhoz, azonban a vádlott beismerő vallomásának elfogadására nem kötelesek²⁷. (BODA, 2022)

Kérdésként merülhet fel, hogy ez a jogintézmény vajon a legalitás klasszikus modelljének pragmatikus korrekciója-e, netalán a vádelv és a bírói függetlenség közötti új egyensúlyi pont vagy a konszenzuális büntetőeljárás korlátozott formája? A kérdéseket tovább árnyalja a fiatalkorúakra vonatkozó speciális anyagi jogi célrendszer (nevelés, társadalomba beilleszkedés elősegítésének logikája) mértékes indítványokkal történő explicitebb összekapcsolásának lehetősége; másként fogalmazva, hogy az ügyészi indítványok mennyiben tükrözik a fiatalkorúak büntetőjogának sajátos teleológiáját, és mennyiben közelítenek a felnőtt büntetőjog represszív logikájához? Kutatásunk implicit módon is bizonyítani törekszik, hogy a fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatása nem pusztán normák alkalmazása, hanem egy társadalompolitikai tükör. Ahol a család, az iskola, a gyermekvédelem és a közösségi kontroll meggyengül, ott a büntetőeljárás pótlólagos integrációs funkcióba kényszerül. A mértékes indítványok ezért nem csupán eljárási technikák, hanem állami válaszok a fiatalkori problémákra, de ugyanazon bűncselekményi tényállások mellett a vármegyei/ügyészségi gyakorlatok olykor nagyon eltérőek. Generálódik tehát a további kérdés, hogy mindez a bírói és ügyészi individualizáció természetes következménye, vagy a jogegyenlőség szempontjából aggályos szórásként értékelendő-e.

Az országos aktavizsgálatban nagyító alá vettük az egyes bűncselekményeknél legcélszerűbbnek tartott ügyészi szankciótípusokat és azok mértékét.

²⁷ Néhány ügyben éppen ilyen okból tűztek ki tárgyalást és az eljárás a szokott mederben folyt tovább.

Megállapítást nyert, hogy az ügyészségek figyelembe veszik a konkrét cselekmény tárgyi súlyát, emellett pedig a fiatalok személyi körülményeit is. A kérdés logikáját azonban meg is fordítottuk, és a szankciók irányából is elemeztük a joghátrány-indítványozási gyakorlatot. A kifejezetten szabadságelvonással járó intézkedésre vagy büntetésre fókuszálva rögzíthető, hogy azt kifosztás miatt 24 százalékban, hivatalos és közfeladatot ellátó személy elleni erőszaknál 34 százalékban, testi sértésnél 42 százalékban, zsarolásnál 47 százalékban, rablásnál 65 százalékban, szexuális erőszaknál pedig 83 százalékban látta indokoltnak és elfogadhatónak az ügyész. A 18. életévet be nem töltöttekhez kapcsolódó végleges hatályú foglalkozástól eltiltás indítványozása gyermekpornográfia miatt a vádlottak 43 százaléka, szexuális erőszak miatt pedig a vádlottak 56 százaléka esetében történt meg (határozott idejű foglalkozástól eltiltás indítványozása egyetlen ügyben sem jelent meg).

Az ügyészég mértékes indítványa csak a vádlottak előkészítő ülésen tett beismerő vallomásának esetére érvényes, viszont megfogalmazásakor hatalmas teher nehezedik az ügyben eljáró ügyészre. A mértékes indítványokat a beismerő vallomás hiányát vagy a konok tagadást követő bírósági ügyszak eseményeivel összevetve elmondható, hogy a fiatalok terheltek sem feltétlenül járnak jobban a tárgyalás tartására irányuló kérelmükkel, mert sokszor súlyosabb büntetést kapnak még úgy is, hogy az időmúlás és az eljárás elhúzódása nekik kedvezne. Az iratokból nem látszik, csak az ügyvédekkel készített interjúkból szűrhető le, hogy számos esetben védői javaslatra/sugallatra történik a bűncselekmény elkövetésének tagadása („az nem úgy volt”), ami bizonyára azt célozza, hogy még további dokumentációt és bizonyítékot csatoljanak a fiatalok személyiségére vagy a körülmények megváltozására vonatkozóan. Kutatásunk kriminológiai része nem feltétlenül arra irányult, hogy új megállapításokat tegyen. Az ilyen irányú elemzésünk célja főként az volt, hogy a korábbi vizsgálatokból ismert eredményeket ellenőrizze, és górcső alá vegye, hogy a 2022-ben és 2024-ben az OKRI-ban folytatott vizsgálatokból megismert kép, és a fiatalok körében megjelent új (vagy régi) jelenségek megerősítést nyernek-e. A rendelkezésre álló adatok alátámasztották, hogy az elmúlt évtizedben elsődlegesen a lányok viselkedésének megváltozása, a szexuális aspektust is tartalmazó bűncselekmények elszaporodottsága, valamint a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gondozottak által történő elkövetések döntő fölénye jelent növmot a fiatalok elkövetésében.

Felhasznált irodalom

- BARABÁS A. T. (2007): A vádelhalasztások számának alakulása a magyar büntetőeljáráshoz. *Kriminológiai Tanulmányok*, 44. kötet, 190–224. https://okri.hu/images/stories/-KT/kt44_2007_sec.pdf
- BODA Z. (2022): A büntetőeljáráshoz gyorsításának igénye egyes alapvető jogintézmények árnyékában. *Büntetőjogi Szemle*, 11(1), 9–18. https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/-lapszam/BJSZ_202201_9-18o_BodaZoltan.pdf
- BOLYKY O. – SÁRIK E. (2023): Gondolatok a gyermek- és fiatalkorúak bűnözéséről a statisztika tükrében. *Belügyi Szemle*, 71(10), 1715–1727. <https://doi.org/10.38146/BSZ.-2023.10.2>
- BOLYKY O. – SÁRIK E. – SOLT Á. (2025): A gyermekotthonokban és az iskolákban elkövetett közfeladatot ellátó személy elleni erőszak okainak és szociológiai hátterének vizsgálata. *Kriminológiai Tanulmányok* 62., 106–137. <https://doi.org/10.58655/KT.62.2025-6>
- CZIBERE I. – GYARMATI A. – RÁCZ A. – SIK D. (2023): A gyermekvédelmi szakellátásban elhelyezett gyermekek gondozási helyről történő engedély nélküli eltávozásának és az ahhoz kapcsolódó intézményi eljárások teljes körű országos vizsgálata. *Kutatási zárótanulmány*. Budapest: Nemzeti Szociálpolitikai Intézet. https://szocialisportal.hu/wp-content/uploads/2023/09/26T_A-gyermekevedelmi-szakellatasban-elhelyezett-gyermekek-engedely-nelkuli-eltavozasanak-intezmenyi-eljarasok.pdf
- FÓDI K. (2025): A közoktatásban ezeket a gyerekeket sajátos nevelési igényűeknek neveznék, a Zöld Kakas Líceumban viszont atipikus tehetségekként tekintenek rájuk. *444.hu*, november 8. <https://tinyurl.com/24vzxvn8>
- KSH (é. n.): *Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékosság-típus szerint*. Központi Statisztikai Hivatal. https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0006.html
- LAJTÁR I. (2008): A fiatalkorúakkal szembeni büntetőeljáráshoz időszerűségének vizsgálatáról. *Ügyészek Lapja*, 15(4), 5–16.
- ÜGYÉSZSÉG (2021): *Folyékonyan jogászul – a mértékes indítvány*. Magyarország Ügyészsége, 2021. július 26. <https://ugyeszseg.hu/folyekonyan-jogaszul-a-mertekes-inditvany/>
- ÜGYÉSZSÉG (2025): A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2024. évi tevékenységéről (B/11947). <https://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2025/08/orszaggyulesi-beszamolo-az-ugyeszseg-2024-i-tevekenysegről.pdf>